

forestrevne Maade vælges til at gjøre Gavn ude omkring i Sognene som Lærere for dem, der ere udfrevne af Sognets Almuekoler, og i hvilken Gjerning alle Sognets Beboere kunne have Opfordring til at ønske deres Vidskabshed, ville paatage sig at være Sjælesørgere og Sakramentsforvaltere for de Menighedsmedlemmer af den lutherisk-evangeliske Kirke, som findes i Sognene. Efter Grundloven behøve ikke alle Medlemmer at høre til den evangelisk-lutheriske Kirke; men i dette Forhold blander Forslaget sig aldeles ikke; det er en Side, som vender indad imod Menighedslivet. Jeg tror, at man paa den af mig foreslaede Maade opnaar at udfylde et Hul i vort hele Undervisningsvæsen, og jeg gad nok vide, hvorledes det skulde kunne udfyldes paa nogen anden og bedre Maade end den, hvorom her er Tale, naar man ikke vil udsætte sig for store Bekostninger. Videre skal jeg ikke tillade mig, at opholde det ærede Things Tid ved denne Leilighed, thi det ligger i Sagens Natur, at jeg som nødvungen Forslagsstiller ikke kan ville uleiligt Thinget med at lade Sagen gaa videre. Jeg vil ikke strax tage Forslaget tilbage; jeg skal afvente, hvad Forhandlingerne maatte give mig Anledning til, men jeg siger paa Forhaand, at det, efter hvad der er sket for et Dieblit siden, ikke er min Mening at lade et Forslag af denne Bessaffenhed gaa videre. Dengang da jeg ved den foregaaende Sags første Behandling kortelig yttrede, at jeg ønskede at indtage en tilbageholden Stilling som den, der ikke vilde være med til at følge det Spor, der var givet ved dette Lovforslag, var jeg fuldstændig sikker paa, at jeg ikke ved den særlige Stilling, jeg saaledes for mit personlige Bedkommende, indtog, vilde berede det foregaaende Lovforslag nogen Banfærlighed, idet jeg ganske sikkert vidste, hvilken stor Tilstemning det havde, og dette er jo nylig blevet godgjort. Jeg havde slet ikke tænkt paa, at dette lille Forbehold fra min Side skulde have draget saadanne Følger efter sig som dem, der nu foresigge, men det ærede Thing vil finde det rigtigt, at jeg efter en aldeles bestemt Opfordring fra forskjellige Sider om at klare den Stilling, jeg ansaa for den rette i dette indvirkede Forhold, gjorde

et Forsøg derpaa. Jeg har først gjort det i Form af Vædringsforslag, men da dette ikke kunde gaa, har jeg stillet Forslaget frem, saaledes som sket er. Jeg haaber for mit Bedkommende, at det muligvis maa blive et Frø, et Sædekorn, som kan ligge og gro, og hvoraf der kan blive noget Godt dels for det kirkelige og dels for det borgerlige Samfund. Hertil skal jeg indskrænke mig.

Th. Nielsen: Ege siden den ærede Forslagsstiller gav det Løfte, at han vilde komme med Vædringsforslag til den Lov, som idag er bleven behandlet, imødesaa jeg med spændt Forventning, hvad der vilde komme. Thi det ærede Medlem har, som bekendt, i mange Aar beskæftiget sig med disse Forhold, og man veed, at han har en fra Mange i disse Stykker afvigende Mening; jeg mente derfor, at han var en af dem, som vare bedst skiktede til at anvise en ny Vej, forskjellig fra den, andre Medlemmer vilde gaa, til hvilke jeg selv horer, med Hensyn til at naa Maalet, nemlig Statens og Kirkens Adskillelse. Jeg vedkjender mig — jeg har nemlig deri faaet et saa dybt Indtryk af Søren Kierkegaard, at jeg neppe faar nogen anden Mening end den, jeg har —, at den bedste Tjeneste, Staten kan gjøre, jeg kan gjerne sige: Kristendommen er aldeles at ophæve Forholdet mellem Stat og Kirke og — lad mig sige det rent ud — tage Understøttelsen bort fra Kirken, saaledes at Kirken bliver et virkelig frit Samfund, hvad den i Grunden ikke kan blive, saalænge den skal have Understøttelse. Jeg vedkjender mig dette; men ved Siden deraf har jeg stadigt indrømmet, at den store Nærhed af Befolkningen ikke er naaet til dette Standpunkt, og af de Veie, ad hvilke dette skulde naas, troede jeg, den var den bedste skiktede, som dette Thing har søgt at gaa. Jeg tænkte, at muligvis kunde det ærede Medlem fremkomme med Noget, som kunde bringe os en raskere Udvikling imøde og føre den Dag nærmere, paa hvilken en saadan Tilstand vilde kunne indtræde. Jeg kan ikke sige Andet, end at dette er en Dag, jeg imødeser med Ængsel, thi der er noget vist Uhyggeligt i — lad mig sige det rent ud — ved Solse-